

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) și R.A. „Monitorul Oficial” ([www.monitoruloficial.ro](http://www.monitoruloficial.ro)). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) and R.A. „Monitorul Oficial” ([www.monitoruloficial.ro](http://www.monitoruloficial.ro)). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

**Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI**  
**Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 210 din 8 martie 2006**

**HOTĂRÂREA**  
**din 26 noiembrie 2002, definitivă la 24 septembrie 2003, în Cauza Canciovici și alții**  
**împotriva României**  
**(Cererea nr. 32.926/1996)**

În cauza Canciovici și alții împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a II-a), întrunită în cadrul unei camere formate din: domnii J.-P. Costa, președinte, A.B. Baka, Gaukur Jorundsson, L. Loukadies, C. Bîrsan, M. Ugrekahelidze, doamna A. Mularoni, judecători, și domnul T.L. Early, grefier adjunct de secție,

după ce a deliberat în Camera de consiliu, la data de 5 noiembrie 2002,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

**PROCEDURA**

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 32.926/1996 introdusă împotriva României, prin care trei cetățeni ai acestui stat, domnul Ilie Canciovici, domnul Mihai Alexandru Canciovici și doamna Eliza Maria Petrescu (*reclamanții*) au sesizat Comisia Europeană a Drepturilor Omului (*Comisia*), la data de 10 septembrie 1996, în temeiul fostului articol 25 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția). În urma decesului, la data de 4 martie 2002, al domnului Ilie Canciovici, moștenitorul său, domnul Radu Marin Canciovici, și-a exprimat, prin scrisoarea din 17 martie 2002, dorința de a continua procesul.

2. Reclamanții sunt reprezentați de doamna Monica Macovei, avocată la București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul guvernamental, doamna Cristina Tarcea, din cadrul Ministerului Justiției.

3. Reclamanții invocă, în special, faptul că refuzul Curții de Apel București de a judeca pe fond acțiunea lor în revendicare, precum și respingerea acesteia, la data de 11 martie 1996, pe motivul că aceștia ar fi putut cere restituirea imobilului în temeiul Legii nr. 112/1995, sunt contrare art. 6 alin. 1 din Convenție. În afară de aceasta, reclamanții se plâng

că hotărârea Curții de Apel București a adus atingere dreptului lor de proprietate, astfel cum este garantat de art. 1 din Primul Protocol la Convenție.

4. Cererea a fost transmisă Curții la 1 noiembrie 1998, data intrării în vigoare a Protocolului nr. 11 la Convenție [art. 5 alin. (2) din Protocolul nr. 11].

5. Cererea a fost transmisă primei secții a Curții Europene a Drepturilor Omului [art. 52 alin. (1) din Regulamentul Curții]. În cadrul acesteia, camera desemnată să examineze cauza (art. 27 alin. 1 din Convenție) a fost constituită în conformitate cu art. 26 alin. (1) din Regulament.

6. La 1 noiembrie 2001, Curtea a modificat compoziția secțiilor [art. 25 alin. (1) din Regulament]. Prezenta cerere a fost repartizată celei de-a doua secții astfel reorganizate [art. 52 alin. (1) din Regulament].

7. Atât reclamanții, cât și Guvernul au depus observații scrise cu privire la admisibilitatea și la fondul cauzei [art. 59 alin. (1) din Regulament].

## **ÎN FAPT**

### **I. Circumstanțele cauzei**

8. Reclamanții s-au născut în 1967, 1944 și, respectiv, 1931 și își au domiciliul în București.

9. În anul 1933, tatăl reclamanților construiește o casă situată în București.

10. În anul 1950, statul preia casa și terenul de la tatăl reclamanților, invocând Decretul de naționalizare nr. 92/1950.

Motivele privării de proprietate nu au fost niciodată notificate tatălui reclamanților.

11. Conform informațiilor reclamanților, prin Ordonanța Guvernului nr. 313 din 1 iunie 1992, imobilul revendicat a devenit proprietatea Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat” (RAAPPS).

### **A. Prima acțiune de revendicare**

12. În 1994, în calitate de moștenitori, reclamanții au revendicat bunul mai sus menționat printr-o acțiune civilă formulată în fața Judecătoriei Sectorului 1 București. Aceștia au arătat că, în temeiul Decretului nr. 92/1950, bunurile salariaților nu puteau fi naționalizate și că tatăl lor era salariat în momentul naționalizării bunului.

13. Prin Sentința din 7 martie 1995, Judecătoria Sectorului 1 București a admis cererea reclamanților și le-a confirmat dreptul de proprietate, dispunând că statul să nu le mai îngrădească acest drept. Judecătoria dispune că autoritățile administrative, și anume RAAPPS, administrator al statului, să restituie casa reclamanților.

**14.** Apelul RAAPPS a fost respins că nefondat prin Hotărârea din 20 septembrie 1995 a Tribunalului București.

**15.** Recursul RAAPPS împotriva Deciziei din 20 septembrie 1995 a fost admis prin Hotărârea Curții de Apel București din 11 martie 1996, care a respins acțiunea reclamanților, a desființat hotărârile precedente și a admis apelul RAAPPS. Curtea a motivat hotărârea prin existența posibilității de a revendica imobilul, în temeiul Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, al cărei articol 24 reglementează restituirea în natură.

## **B. A doua acțiune în revendicare întemeiată pe Legea nr. 112/1995**

**16.** La o dată neprecizată, reclamanții depun o cerere de restituire la Comisia pentru aplicarea Legii nr. 112/1995 (*comisia administrativă*) din cadrul Primăriei Municipiului București.**17.** Prin Decizia din 3 martie 1999, Primăria Municipiului București dispune restituirea către reclamanți a imobilului revendicat.

**18.** La 13 mai 1999, RAAPPS formulează contestație împotriva deciziei, pe motivul că imobilul restituit de primărie făcea parte din patrimoniul public al statului, fiind destinat ministerelor, autorităților și instituțiilor publice, și că astfel de bunuri nu puteau fi revendicate.

**19.** Contestația RAAPPS este respinsă prin Sentința din 9 decembrie 1999 a Judecătoriei Sectorului 1 București, pe motivul lipsei calității procesuale active a reclamantei.

**20.** Prin Decizia din 31 mai 2000, Tribunalul București admite apelul RAAPPS, desființează Sentința din 9 decembrie 1999 și dispune retrimiteră cauzei.

**21.** După ce a analizat cauza, prin Sentința din 7 noiembrie 2000, Judecătoria Sectorului 1 București respinge din nou contestația RAAPPS, pe motivul că imobilul trebuia considerat „liber”, în sensul Legii nr. 112/1995, și că, în consecință, trebuia restituit foștilor proprietari.

**22.** Prin Decizia din 21 mai 2001, Tribunalul București admite apelul RAAPPS, desființează Sentința din 7 noiembrie 2000, admite contestația RAAPPS și anulează Decizia din 3 martie 1999 a Primăriei Municipiului București.

**23.** Prin Hotărârea din 31 ianuarie 2002, Curtea de Apel București respinge recursul reclamanților că neîntemeiat. Instanțele respective se pronunță în sensul că bunul nu îndeplinea condițiile cerute de Legea nr. 112/1995 (nefiind considerat „locuință”), pentru a fi restituit reclamanților.

## **II. Dreptul și practica interne pertinente**

**24.** Anumite dispoziții pertinente sunt descrise în Cauza *Brumărescu împotriva României* [GC] (Cererea nr. 28.342/1995, paragrafele 34, 35, 40-42 și 44 CEDO 1999-VII).

**25.** Art. 24 din Legea nr. 112/1995 dispune următoarele:

„Rezolvarea cererilor privind restituirea în natură sau despăgubirea pentru imobilele cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului se face numai în temeiul prevederilor prezentei legi.

Hotărârile judecătorești cu privire la imobilele prevăzute la art. 1 din prezenta lege, rămase definitive și irevocabile, vor putea fi atacate cu recurs în anulare, întemeiat pe dispozițiile art. 330 din Codul de procedură civilă.”

**26. Dispozițiile pertinente din Codul de procedură civilă dispun următoarele:**

### **Articolul 299**

„Hotărârile date fără drept de apel, cele date în apel, precum și, în condițiile prevăzute de lege, hotărârile altor organe cu activitate jurisdicțională sunt supuse recursului.”

### **Articolul 311**

„Hotărârea casată nu are nici o putere.

Actele de executare [...] făcute în puterea unei asemenea hotărâri sunt desființate de drept, dacă instanța de recurs nu dispune altfel.”

### **Articolul 312**

„Curțile de apel și tribunalele, în caz de casare, vor judeca pricina în fond.

Cu toate acestea, în cazul în care instanța, a cărei hotărâre este recurată, a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului ori judecată s-a făcut în lipsa părții care nu a fost regulat citată la administrarea probelor și la dezbaterile fondului, instanța de recurs, după casare, trimite cauza spre rejudecare instanței care a pronunțat hotărârea casată sau altei instanțe de același grad. În cazul casării pentru lipsa de competență, cauza se trimite spre rejudecare instanței competente sau organului cu activitate jurisdicțională competent, potrivit legii.

Dacă instanța de recurs constată că ea însăși era competentă să soluționeze pricina în prima instanță sau în apel, va casa hotărârea recurată și va soluționa cauza potrivit competenței sale.”

## **IN DREPT**

### **I. Cu privire la admisibilitate**

#### **A. Excepțiile preliminare**

##### **1. Excepția privind neepuizarea căilor de atac interne**

**27.** Conform Guvernului, căile interne de recurs nu au fost epuizate, reclamantii putând formula o altă acțiune în revendicare. El subliniază că, în urma adoptării Legii nr. 10 din 8 februarie 2001, reclamantii aveau posibilitatea să formuleze o nouă acțiune în revendicare.

28. Reclamanții invită Curtea să continue examinarea cauzei. Ei consideră că jurisprudența creată prin Cauza *Brumărescu împotriva României* cu privire la epuizarea căilor interne de atac este aplicabilă în cauză. Ei amintesc că au formulat o cerere de restituire, în temeiul Legii nr. 112/1995, dar că nu li s-a restabilit dreptul de proprietate asupra bunului (vezi paragraful 23).

Reclamanții consideră că Legea nr. 10/2001 nu este aplicabilă în speță, întrucât nu se referă decât la imobilele naționalizate cu titlu, în timp ce bunul lor a fost naționalizat fără titlu valabil. Ei consideră că problema a fost recunoscută de Guvernul însuși, cu ocazia respingerii cererii lor de restituire pe calea administrativă în baza Legii nr. 112/1995. În consecință, cer Curții să le recunoască calitatea de victime și să respingă excepția Guvernului.

29. Curtea amintește că, în Cauza *Brumărescu*, a arătat că Guvernul, responsabil de anularea unei hotărâri definitive pronunțate în urma unei acțiuni în revendicare, nu putea invoca excepția de neepuizare întemeiată pe faptul că reclamantul nu ar fi introdus o nouă acțiune de revendicare (*ibidem*, paragrafele 54-55).

Chiar dacă reclamanții nu au o hotărâre definitivă favorabilă, care să fi fost anulată în urma unui recurs în anulare, ei nu sunt obligați să epuizeze o altă cale de atac. În plus, au formulat o altă cerere de restituire, de data aceasta întemeiată pe Legea nr. 112/1995, cale indicată prin Hotărârea din 11 martie 1996 a Curții de Apel București (vezi paragraful 15).

30. Prin urmare, excepția Guvernului se respinge.

## **2. Excepția de incompatibilitate *ratione materiae* privind pretinsa încălcare a art. 1 din Primul Protocol la Convenție**

31. Guvernul apreciază că deoarece nici o instanță națională nu a recunoscut vreodată, printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă, dreptul reclamanților asupra imobilului revendicat semnifică faptul că reclamanții nu au un „bun actual” în sensul art. 1 din Primul Protocol la Convenție. El subliniază că „un astfel de demers iese din câmpul de aplicare a Convenției”. În plus, conform opiniei sale, Convenția nu garantează dreptul la restituirea proprietății. El amintește că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, art. 1 din Primul Protocol la Convenție nu garantează dreptul de a obține un bun și invocă hotărârea Curții în *Cauza K.R. împotriva Republicii Cehe* (Cererea nr. 3.109/1996, Decizia din 15 ianuarie 1997).

El afirmă că „ilegalitatea naționalizării imobilului nu a fost stabilită juridic și că reclamanții nu dispuneau de un bun în sensul Convenției, în momentul intrării în vigoare a Convenției, dat fiind faptul că dreptul de proprietate al reclamanților asupra imobilului în litigiu nu a fost recunoscut printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă”.

32. Guvernul susține că hotărârile interne nu pot constitui un bun în sensul Convenției, în măsura în care sunt supuse căilor de atac. Din aceste motive, Guvernul român roagă Curtea să se declare incompetentă *ratione materiae* și, în consecință, să respingă cererea, în conformitate cu dispozițiile art. 28 din Convenție.

**33.** Reclamanții cer respingerea excepției. Ei consideră că Hotărârea din 7 martie 1995 a Judecătoriei Sectorului 1 București și cea din 20 septembrie 1995 a Tribunalului București au dispus restituirea bunului în favoarea lor și au stabilit astfel dreptul de proprietate asupra bunului menționat. Ei subliniază că, în temeiul art. 377 alin. 2 din Codul român de procedura civilă, deciziile pronunțate în apel sunt definitive și executorii.

În ceea ce privește Decizia din 11 martie 1996 a Curții de Apel București, care a desființat cele două hotărâri anterioare, ei consideră că drepturile lor astfel recunoscute prin deciziile precedente nu au fost afectate, întrucât curtea de apel și-a motivat hotărârea prin existența unei alte posibilități de a revendica imobilul și astfel nu s-a pronunțat pe fondul litigiului.

**34.** Ei precizează că deosebirea între prezenta cerere și hotărârea în Cauza *Brumărescu* nu este decât „formală” și că ea se datorează schimbării jurisprudenței Curții Supreme de Justiție care, după ce a admis recursul în anulare în acțiuni similare și a anulat hotărâri definitive, a influențat celelalte instanțe, în special curțile de apel.

Ei consideră că motivarea prin care Curtea de Apel București a respins acțiunea în revendicare prin posibilitatea de a cere restituirea pe calea administrativă prevăzută de Legea nr. 112/1995 echivalează cu recunoașterea existenței unui bun, în sensul art. 1 din Primul Protocol la Convenție.

**35.** Curtea amintește, în primul rând, că nu poate examina o cerere decât în măsura în care se raportează la evenimente care s-au produs după intrarea în vigoare a Convenției, cu privire la partea contractantă respectivă. În speță, bunul reclamanților a fost naționalizat în 1950, adică mult înainte de 20 iunie 1994, data la care Convenția a intrat în vigoare cu privire la România. Curtea nu este așadar competentă *ratione temporis* să examineze circumstanțele naționalizării.

**36.** Ea amintește și își confirmă jurisprudența bine stabilită, conform căreia privarea de un drept de proprietate sau de un alt drept real constituie, în principiu, un act instantaneu și nu creează o situație continuă de „privare de un drept” [vezi, de exemplu, Cauza *Lupuleț împotriva României*, Cererea nr. 25.497/1994, Decizia Comisiei din 17 mai 1996, deciziile și rapoartele (DR) 85-A, p. 126]. Plângerile reclamanților sunt așadar incompatibile cu dispozițiile Convenției, în măsura în care acestea critică măsurile adoptate în temeiul Decretului nr. 92/1950 cu privire la bunul lor înainte de intrarea în vigoare a Convenției pentru România.

**37.** Reclamanții nu se pot plânge de încălcarea art. 1 din Primul Protocol la Convenție decât în măsura în care procedurile pe care le incriminează se raportau la „bunuri” ai căror titulari erau, în sensul acestei dispoziții.

În speță, reclamanții au inițiat o procedură în fața autorităților naționale competente, pentru a obține restituirea imobilului tatălui lor. Astfel, ei căutau să li se recunoască un drept de proprietate asupra imobilului care aparținuse tatălui lor, dar care, în perioada cererii introductive de instanță, nu mai era proprietatea tatălui și nici a reclamanților. În consecință,

procedura nu se raporta la un „bun actual” al reclamanților (vezi decizia în Cauza *Malhous împotriva Republicii Cehe* [GC], Cererea nr. 33.071/1996, p. 17).

38. În ceea ce privește afirmația reclamanților conform căreia decizia pronunțată în apel era „definitivă” și astfel dreptul lor de proprietate a fost restabilit definitiv, Curtea observă că, în conformitate cu art. 299 din Codul român de procedura civilă, în vigoare în momentul faptelor, deciziile pronunțate în apel sunt susceptibile de o analiză în recurs și că, în conformitate cu art. 311 din Codul de procedură civilă, deciziile anulate în recurs nu au nici un efect juridic, iar toate actele de executare făcute în temeiul unei atare decizii sunt anulate conform legii, dacă instanța de recurs nu decide altfel. Curtea notează că reclamanții nu aveau o decizie „definitivă și irevocabilă” și că dreptul obținut în baza deciziilor pronunțate pe fond și în apel era revocabil. În consecință, prezenta cauză nu este similară cu Cauza *Brumărescu* cu privire la acest punct.

39. Curtea observă că, deși judecătoria a recunoscut nelegalitatea naționalizării, Hotărârea definitivă și „irevocabilă” din 11 martie 1996 a Curții de Apel București a desființat hotărârile anterioare.

În ceea ce privește procedura administrativă ulterioară, Curtea notează că printr-o hotărâre definitivă și „irevocabilă” s-a respins, de asemenea, cererea de restituire, întrucât nu erau îndeplinite condițiile cerute de Legea nr. 112/1995. Instanța respectivă a hotărât că Legea nr. 112/1995 nu se aplică decât imobilelor „cu destinație de locuință” și că imobilul revendicat de reclamanți nu făcea parte din această categorie. În consecință, procedura nu se referea la un „bun actual” al reclamanților.

40. Curtea amintește că aprecierea situației de fapt și aplicarea dreptului intern revin, în primul rând, instanțelor naționale. Curtea neputând specula asupra posibilelor soluții în cadrul procedurii interne dacă instanțele interne s-ar fi pronunțat, rezultă că reclamanții nu au probat că aveau o „speranță legitimă” cu privire la proprietatea bunului revendicat.

41. În aceste condiții, Curtea admite excepția invocată de Guvern și decide că plângerea formulată în temeiul art. 1 din Primul Protocol la Convenție este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, în sensul art. 35 alin. 3.

## **B. Referitor la caracterul vădit nefondat al cererii**

42. Curtea constată că plângerea făcută în sensul art. 6 alin. 1 din Convenție privind lipsa de acces la instanță nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Prin urmare, acest capăt de cerere este admisibil.

## **II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 alin. (1) din Convenție referitor la dreptul de acces la instanța**

43. Conform reclamanților, Hotărârea din 11 martie 1996 a Curții de Apel București a încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție, care dispune:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială [...] care va hotărî [...] asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

44. În memoriul lor, reclamanții subliniază că acțiunea lor a fost respinsă de Curtea de Apel București pe motivul că ei ar fi putut solicita imobilul pe calea administrativă prevăzută de Legea nr. 112/1995, refuzând astfel să se pronunțe asupra fondului litigiului, ceea ce este contrar dreptului de acces la instanță, astfel cum este garantat de art. 21 din Constituția României și de art. 3 din Codul civil român, care reglementează denegarea de dreptate. În afară de aceasta, ei subliniază că Legea nr. 112/1995 nu exclude posibilitatea ca instanțele să se pronunțe asupra litigiilor privind legalitatea naționalizărilor. Ei consideră că instanțele judecătorești de fond au hotărât că naționalizarea nu era conformă cu Decretul nr. 92/1950 și că instanța de recurs nu a anulat deciziile precedente din motive privind naționalizarea, ci pentru existență unei alte căi procedurale și că, în consecință, instanța de recurs nu a statuat asupra legalității naționalizării.

45. Ei consideră că deosebirea dintre cererea lor și Cauza *Brumărescu* nu este decât formală, întrucât, în perioada acțiunii de revendicare formulate de domnul Brumărescu, Legea nr. 112/1995, precum și Decizia nr. 1/1995 a Curții Supreme de Justiție, care a condus la schimbarea jurisprudenței, nu existau. Ei precizează că în perioada revendicării formulate de domnul Brumărescu jurisprudența recunoștea foștilor proprietari dreptul de proprietate asupra imobilelor naționalizate ilegal și că, după un discurs al președintelui României, Curtea Supremă de Justiție, prin Hotărârea din 2 februarie 1995, pronunțată în ședința Secțiilor Unite, a decis că instanțele nu mai erau competente să analizeze legalitatea naționalizării imobilelor naționalizate. După aceasta hotărâre a Curții Supreme de Justiție și după adoptarea Legii nr. 112/1995, cea mai mare parte a curților de apel și-a schimbat jurisprudența, respingând acțiunile foștilor proprietari.

Ei consideră că cererea lor este similară Cauzei *Brumărescu*, întrucât, în Cauza *Brumărescu*, Curtea Supremă de Justiție a hotărât că instanțele nu erau competente să controleze legalitatea aplicării decretelor de naționalizare și că alte legi în materia restituirii urmau să fie adoptate, precum și că, în speță, Curtea de Apel București a hotărât că, în urma adoptării Legii nr. 112/1995, instanțele nu mai erau competente să se pronunțe asupra litigiilor privind restituirea imobilelor naționalizate.

46. Guvernul roagă Curtea să constate că nu a fost încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție. El consideră că dreptul de acces la instanță nu a fost încălcat de Curtea de Apel București, ci aceasta a analizat pe fond acțiunea de revendicare și a hotărât că statul dispune de un titlu de proprietate valabil, întemeiat pe actul de naționalizare.

47. Curtea trebuie așadar să analizeze dacă Hotărârea din 11 martie 1996 a Curții de Apel București a încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție.

48. Curtea amintește că, în Cauza *Brumărescu*, citată anterior (paragrafele 59, 63, 65), a concluzionat asupra încălcării art. 6 alin. 1, pe motivul că refuzul Curții Supreme de Justiție



de a recunoaște instanțelor competența de a examina litigii privind, că în prezenta cauză, o revedincare imobiliară, încalcă art. 6 alin. 1 din Convenție.

În același timp, în Cauza *Vasilescu împotriva României*, Curtea a hotărât că faptul de a respinge o cerere de restituire, pe motivul că acțiunea nu ar fi de competența instanțelor civile și că numai un procuror ar fi putut examina respectiva cerere, aduce atingere dreptului de acces la instanță, în sensul art. 6 alin. 1 din Convenție (Hotărârea din 22 mai 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-III, p. 1.075-1.076, paragrafele 39-41).

**49.** Curtea notează că Hotărârea din 7 martie 1995, prin care reclamanților li s-a restituit bunul, a fost desființată de Curtea de Apel București, pe motivul că trebuia să ceară restituirea bunului lor pe calea administrativă prevăzută de Legea nr. 112/1995. Curtea constată, prin urmare, că procedura în fața curții de apel nu a implicat o apreciere directă și integrală a drepturilor cu caracter civil ale reclamanților în procedura de restituire (a se vedea *mutatis mutandis*, Cauza *Malhous împotriva Republicii Cehe*, Cererea nr. 33.071/1996, 12 iulie 2001, paragraful 62). Or, ea consideră că refuzul curții de apel de a se pronunța asupra temeiului cererii reclamanților este contrar dreptului de acces la instanță, astfel cum este garantat de art. 21 din Constituția României și de art. 3 din Codul civil român, și, în situația dată, în sensul art. 6 alin. 1 din Convenție, acesta are aceleași consecințe juridice ca hotărârea Curții Supreme de Justiție în Cauza *Brumărescu* citată anterior.

**50.** În aceste împrejurări, excluderea de către Curtea de Apel București a acțiunii în revendicare a reclamanților de sub competența sa este în sine contrară dreptului de acces la instanță, astfel cum este garantat de art. 6 alin. 1 din Convenție.

**51.** Astfel, s-a încălcat art. 6 alin. 1 în acest punct.

### **III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție**

**52.** În conformitate cu art. 41 din Convenție

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

#### **A. Prejudiciu material și moral**

**53.** Reclamanții solicită o sumă corespunzătoare valorii actuale a bunului lor, și anume, în conformitate cu raportul de expertiză supus Curții, 455.960 dolari americani (USD), respectiv 468.853 EUR, dintre care 240.551 USD, respectiv 257.635 EUR, reprezentând valoarea casei, și 215.409 USD, respectiv 221.500 EUR, valoarea terenului. Ei cer, de asemenea, suma corespunzătoare lipsei de folosință, și anume 319.000 USD, respectiv 328.020 EUR.

**54.** Guvernul nu împărtășește concluziile rezultate din raportul de expertiză prezentat de reclamanți în fața Curții. Conform raportului de expertiză produs de acesta în fața Curții,

valoarea de piață a imobilului revendicat este de 257.300 USD, respectiv 264.575 EUR, dintre care 97.743 USD, respectiv 98.450 EUR, pentru casă, și 161.557 USD, respectiv 166.125 EUR, pentru teren.

**55.** Curtea amintește că, în conformitate cu art. 29 alin. 1 din Convenție, a hotărât să admită excepția *ratione materiae* a Guvernului privind plângerea făcută în baza art. 1 din Primul Protocol la Convenție (vezi paragraful 41). Acest capăt de cerere va fi așadar respins.

**56.** Reclamanții solicită, de asemenea, 210.000 USD, respectiv 215.938 EUR, pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a stării de anxietate, frustrare și suferință gravă pe care le-au cauzat instanțele interne în timpul procedurii în revendicare și în timpul procedurii administrative. Ei afirmă că Guvernul nu a făcut nici un demers pentru a le restitui proprietatea, ba mai mult, a închiriat-o unor terți.

**57.** Guvernul contestă acest capăt de cerere, considerând că nu se poate reține nici un prejudiciu moral. În plus, Guvernul susține că reclamanții nu au dovedit o eventuală legătura de cauzalitate între suferințele fizice și încălcările constatate.

**58.** Curtea subliniază că singura baza ce poate fi reținută pentru acordarea unei reparații echitabile constă în speță în faptul că reclamanții nu au beneficiat de acces la instanța în fața Curții de Apel București. Sigur, Curtea nu ar putea specula asupra soluției care ar fi fost pronunțată în caz contrar, dar nu consideră nerezonabil să creadă că interesații au suferit o pierdere de șansă reală în procesul respectiv (Cauza *Pelissier și Sassi împotriva Franței* [GC], Cererea nr. 25.444/1994, paragraful 80, CEDO 1999-II). Statuând în echitate, astfel cum este prevăzut de art. 41, Curtea acordă reclamanților suma de 6.000 EUR convertibili în lei românești, la nivelul ratei de schimb aplicabile la data plății.

## **B. Cheltuieli de judecată**

**59.** Reclamanții solicită rambursarea a 7.760 USD, respectiv 7.979 EUR, pe care îi repartizează după cum urmează:

**a)** 2.165 USD, respectiv 1.197 EUR, pentru cheltuielile efectuate în cadrul procedurilor interne vizând restabilirea dreptului de proprietate;

**b)** 6.595 USD, respectiv 6.781 EUR, cu titlul de onorarii pentru activitatea îndeplinită de avocatul lor în procedura în fața Curții, atât pe fond, cât și în chestiunea satisfacției echitabile, dintre care 210 USD, respectiv 215 EUR, cheltuieli pentru expert.

**60.** Guvernul notează că reclamanții au beneficiat de asistență judiciară în fața Curții. El este de acord să ramburseze reclamanților sumele probate că efectiv achitate și necesare și lasă aceasta chestiune la latitudinea Curții.

**61.** Referitor la cheltuielile ocazionate de procedura în fața organelor Convenției, Curtea notează că reclamanții au beneficiat, la 29 ianuarie 2002, de asistență juridică (725 EUR) pentru reprezentarea în cauză, prezentarea unui memoriu, observații privind art. 41 din Convenție și cheltuieli de secretariat.

62. Curtea observă că reclamanții nu au despus nici un document justificativ privind cheltuielile ocazionate de procedurile interne și de cele în fața Curții. În consecință, Curtea decide să nu aloce reclamanților nici o sumă cu acest titlu (vezi Cauza *Oprea împotriva României*, Cererea nr. 33.358/1996, Hotărârea din 9 iulie 2002, paragraful 56).

### C. Majorări de întârziere

63. Curtea hotărăște să aplice majorări de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitarea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,  
În unanimitate,

### CURTEA

1. respinge excepția preliminară privind neepuizarea căilor de atac interne, invocată de Guvern;

2. admite excepția *ratione materiae* a Guvernului referitoare la plângerea privind art. 1 din Primul Protocol la Convenție și declară inadmisibil acest capăt de cerere;

3. declară admisibil capătul de cerere întemeiat pe art. 6 alin. 1 din Convenție referitor la lipsa de acces la instanță;

4. hotărăște că s-a încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție, în temeiul refuzului accesului la instanță;

5. hotărăște că statul pârât trebuie să plătească împreună reclamanților 6.000 EUR (șase mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 alin. 2 din Convenție. Suma respectivă va fi convertită în moneda națională a statului pârât, la nivelul ratei de schimb aplicabile la data plății;

6. hotărăște că, de la data expirării termenului respectiv până la momentul plății, suma indicată la pct. 5 va fi majorată cu o dobândă simplă a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitarea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale;

7. respinge restul cererii de acordare a unei satisfacții echitabile.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 26 noiembrie 2002, cu aplicarea art. 77 alin. (2) și (3) din Regulamentul Curții.

**J.-P. Costa,**  
președinte

**T.L. Early,**  
grefier adjunct

